

EM 2015/27

EM 2015/41

Tillie Martinussen

14. oktober 2015

Inunnik annertusisamik innarluutilinnut ikiorsiisarneq pillugu FN-ip innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaanut naapertuunnerusumik Naalakkersuisut iluarsaatamik inatsisilioqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaalilluni pisinnaatitaaffiit teknikkigit inatsisinut attuumassutilinnut atuuttussanngorlugit aaqqissuunneqarlutik, allannguut kingusinnerpaamik UPA2017-imi saqqummiunneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortat, Siumut)

(Siullermeenera)

Naalagaaffiit Peqatigiit inuit innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaanni pisinnaatitaaffiit siuarsarneqarnissaannut Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartuni aalajangiiffigisassatut siunnersuut, tamatumani inatsimmi pineqartunut atuuttumut atuutsinneqalernissaat aammalu suliat ingerlanneqarnerini Naalagaaffiit Peqatigiit inuiat innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaanni Kalaallit Nunaanni atuuttut suliarineqarnerini iliuusissatut pilersaarutinut ilanngullugit suliarineqarnissaat.

(Inuit Ataqtigiit Inatsisartunut ilaasortaataat)

(Siullermeenera)

Demokratiniik nuannaarutigineqarpoq, Nunatsinni inuit innarluutillit aammalu ineriartormikkut akornutililit pisinnaatitaaffii misissoqqissaarneqaaqqimmata. Naalakkersuisut immikkut nersualaartariaqarput, Innarluutillit Naalagaaffiit Peqatigiit pillugit Isumaqatigiissutaat annertuumik tikilluaqqullugu Nunatsinni piviusumik atuutsilersinneqarnissaannut suliniuteqarmata. Inatsisissat nutaat 2017-mi saqqummiunneqalersaartut qilanaarluta utaqqissavagut.

Suliassap aallartisaruttorfianni maannangaaq ajornartorsiuterpaalussuarnik takussaasoqareerpoq, taakkualu piffissap sivikippallaarnera pissutigalugu Naalakkersuisunit sulii uagutsinnut ingerlateqqinneqanngillat, taamaattoq uani oqaaseqartartut tikkuagassaqaaluppugut, tassaallutillu uagut ulluinnarni innarluutilinnut aammalu ineriartormikkut akornutilinnut – ilaqaataasunullu, sulinitsinni naammattoortakkavut.

Tamanna pillugu Naalackersuisunut eqqarsaatigeqqussavarput innarluutilinnut aammalu ineriartormikkut akornutilinnut, ullumikkut naammalluartunik neqeroorutissaqanngimmat.

Uagut isumaqarpugut piviusorpaluppallaanngitsoq neqeroorutit Nunarujussuatta iluani sumi tamani atuutsilersinnaassasut takorluussaallugu. Taamaattoq peqatigiiffiit inunnut pineqartunut suliaqareersut ikiorneqarsinnaapput inuit innarluuteqartut inuiaqatigiinnut naligiinnerusumik pulaternissaat pisinnaatitaaffiisalu aamma atuutsilernissaannut tapersersuisinnaalluta, taamaalilluta naalackersuinikkut suliaqartunut aaqqissuulluakkamik ilisimasanik ingerlateqqiisarnermi tapertaasinnaalluta, inuiaqatigiinni ilisimasat annertusineqarnisaannut siaruarterisinnaalluta, nunap immikkoortuisa aalajangersimasunik malittarisassaqartinneqarnissaannut innersuussisinnaalluta, il.il., tamakkuami tamaasa ikiuutaalluarsinnaammata inatsisiliortunut, suliffeqarfinnut innarluutilinnut suliaqartunut kommuniinullu.

Innarluutilinnut najugaqarfiit suliffeqarfiillu taakkununga sullissisut, nutartertariaqalersimapput minnerunngitsumik sulisunik pikkorissaaqqinnissaq pisariaqalersimalluni.

Innarluutillit najugaqarfiini najugaqartut, inissitaasullu, atorfissaqartitatik aallaavigalugit pisariaqartilersimavaat siunertalimmik, ataatsimut isigalugu itisuumik ileqqorissutsimullu tunngaveqartumik immikkut ittumik oqaluserineqarnissaat. Ulluinnarni makkua naliginnaasumik taagortalersimavagut; innarluutillit aammalu ineriartormikkut akornutillit atoqatigiinnikkut kanngunarsarneqartarnerat immikkut alapernaaserneqartut, innarluutillit pisinnaatitaaffeqartut inuiaqatigiinni pisartunut peqatigiiffilerinermullu peqataasinnaallutik, privatimik inuuneqaqqusaasut, ataqqineqarsinnaatitaasut, inuup kinaassutsimikkut ineriartornera pisinnaatitaaffiisigut innarlernagu, ilaqtariinnut attaveqarsinnaatitaanerat il.il.

Innarluutilinnut tunngasut pisortaniit pineqartarnerat tamatigoortumik iluatsinnerpaanngisaannaraluartoq, taava nutsarsiaaalluarpoq, inuiaqatigiinni isumalluutissaqaqisoq, naalagaaffeqatigiinnermi, Avannarlermioqatigiinni kiisalu Nunat Avannerliit Killerni tunngasutigut aamma isumassarsisinnaallutalu attaveqarsinnaagatta.

Demokratit ilanngullugu kissaatigivaat innarluutilinnut aammalu ineriartornermikkut akornutillit inissaqarniarnikkut ataatsimoorlunilu najugaqaqatigiiffinni periarfissaat qanimut misissorlugit tullerriaarisoaqartariaqalerma.

Aammattaq maluginiarparput nutaanik inatsisiliortoqartillugu takunngitsoorneqartartoq, kissaatiginarporlu siunissami inatsisiliat allanngortinneqaraangata inatsisip allannguutaannut ilannguttalissasut.

Inuit annertusisamik innarluutillit aammalu ineriartornermikkut akornutillit immikkut ittumik siunnersorneqarsinnaanerata, innarluutilinnit angajoqqaajusut tarnip nakorsaannik ikiorserneqarsinnaanerata imaluunnit ilaqutariittut immikkut katsorsarsinnaanerata, minnerunngitsumik 18-it ataallugit ukiulinnut meerartallit eqqarsaatigalugit, imaluunniit angajoqqaanut innarluuteqartunut aammalu ineriartornermikkut akornutillit angajoqqaajussutertik attassinnaanagu imaluunniit inatsisit najoqqutaralugit inersimasutut akuerisaanngitsut.

Angajoqqaanut annertusisamik innarluutilinnut aammalu ineriartornermikkut akornutillinnik meerartallit pisortat ikiorsiissutaannut ilivitsumik, imaluunniit ilaannakuusumik aningaasartuutiminnik ikiorserneqarsinnaanerata, ingerlanneqarsinnaavoq kattuffiit tamakkununga sulialinnut suleqateqarnikkut aamma imaluunniit ilaqutariinnut sullissivinnut suliakkerneqarsinnaalluni, imaluunniit inatsisilerituumik ikiorserneqarnissamik akiliutaasumut tapiiffigitinnissamut allanulluunniit.

Aamma imaassinnaavoq immikkut ittumik aaqjissuussinikkut soorlu katsorsartinnissamik neqeroorutitut tapiissutit qinnuteqartut maliinnarlugit ingerlanneqarsinnaasut, soorlu tarnip nakorsaannik katsorsartinnermi skypekkut ingerlanneqarsinnaasoq, ilaqutariinnut siunnersortimut sunngiffimmini sulineranut akiliutaasussamut atorneqarsinnaasoq allanullu.

Innarluutillit aammalu ineriartornermikkut akornutillit immikooruteqaqaat soorlu ilai paasinnitaatsikkut innarluutiliusut, timikkut innarluutillit, ineriartornerminni akornuseqqasut assigiinngitsorpassuarnik tunngaveqarlutik, ilikkariaatsinut tunngasutigut ajornartorsiutillit il.il.

Nunatta inukissusaa eqqarsaatigalugu innarluutillit eqqartukkavut siammarsimasorjuupput inuttamiknullu ikittuinnaallutik.

Tamannalu pisuutaalluni angajoqqaat immikkut ittumik meerartaqarnertik pissutigalugu kiserliorlutik tapersorneqarnissaminnut atorfissaqartitsipput, isumagineqartariaqarput, qasuersaartitaasariqartarput ikiorteqallattaarlutik, kiisalu ataatsimoorfissaminnik naapittarfissaminnillu atorfissaqartitsipput tamatumani imminut paasinerullutillu akuersaernerunissaat tunngavilerneqartarmat, inuiaqatigiimmi najukkavut annertoorsuarmik piginnaaneqaranilu nukissaqanngilaq annertunerusumik paasinnissalluniluunniit, inuiaqatigiinnut akuutilernissaannut ikiorsiisinaanatik, kiisalu ajornartorsiummut tassunga aamma ajornartorsiuterpassuarnik allanik peqarluni.

Innarluutilinnut aammalu ineriartornermikkut akornutilinnut angajoqqaajullutillu qatanngutaasut immikkut ittunik isumakuluuteqartuaannarput, soorlu imminut aperajuttartut; qanormita pissava peerukkuma? Peerukkaluaruma meerara nammineersinnaanngitsoq kiap nakkutigissavaa? Suliffittaassaanga allamullu nuullunga? Meeqqap angerlarsimatinnissaa sapinnginnerpara, imaluunniit aliasunnaa aqutiqisariaqassavara ulluklut unnuakkullu paaqqinnittarfimmuut inissittariqassapat? Innarluuteqarneratigut atortorissaarutit akissaqartissanerpakka? Innarluuteqarneratigut atortorissaarutit Nunatsinni pissarsiassaapat?

Danmarkimi inissinneqariataartarput naak inuunerat tamarmiusoq Nunatsinniittoq, Aamma imaarataarsinnaavoq illoqarfigisami neqeroorutit amigartut imaluunniit ikippallaartut allatullu ajornartumik illoqarfimmuut allamut nuuttariaqarlutik. Innarluuteqartoq imaluunniit ineriartornermikkut akornutilik perorsaanikkut allatigullu eqqortumik ikiorserneqarniassammat il.il. Tamakkua taarikkavut saniatigut aamma kisimiippallaaleriataarsinnaasarput, tamannalu pissutigepiarlugu angajoqqaajusut katsorsarnikkut siunnersorneqarnikkullu ikiorsersinnaasariaqarput, tamannalu inatsisikkut inissaqartinneqassasoq isumaqarpugut. Oqaaserineqartut tunngavigalugit Ilaqutariinnut- aammalu Peqqinnissaqarnermut

Ataatsimiititaliamut ingerlateqqinnissaa innersupparput..